

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

Cel mai iubit
dintre
pământeni

Volumul I

Ediție stabilită de Alexandru Preda
Prefață de Oana Soare
Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop și Oana Soare

EDITURA CARTEX SERV

Conceptie grafica: Dana Popescu, Mădălina Pricop

Coperta I: Juan Gris, *Natură moartă cu fereastră deschisă*, Rue
Ravignan, 1915

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Cel mai iubit dintre pământeni / Marin Preda – pref.: Oana Soare;
fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 7-a –
București: Cartex Serv, 2025

3 vol.

ISBN 978-606-9098-43-1

Vol. 1. – 2025 – ISBN 978-606-9098-44-8

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed.)

821.135.1

MARIN PREDA, *Cel mai iubit dintre pământeni*

© Elena Preda, Nicolae Preda și Alexandru Preda

© Editura Cartex Serv pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Un roman testament</i> (Oana Soare)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	18
<i>Referințe critice</i>	20
<i>Notă asupra ediției</i>	51
Cel mai iubit dintre pământeni	57

I

Moartea e un fenomen simplu în natură, numai oamenii îl fac înspăimântător. Vorbesc de moartea naturală, care adesea e o dulce ispită. Înainte de a fi depus aici în această celulă, din care nu voi mai ieși decât pentru a intra într-o captivitate perpetuă, în plimbările mele solitare pe la marginea orașului, pe poteci, uitându-mă în jos și privind pământul, un sentiment senin se insinua în sufletul meu, la început de dragoste pentru el, pământul negru, tăcut, liniștit, apoi de atracție, de dorință, un fel de melancolie, de nostalgie blândă, de a mă culca pe el și a rămâne acolo întins pentru totdeauna. Ceea ce și făceam, stând cu ochii spre cer, până ce adormeam. Mă trezeam copleșit de un adânc sentiment de regret: de ce m-am mai trezit?

Dar moartea violentă, sinuciderea, la care ești împins de către oameni? Tandra nepăsare față de lume te poate stăpâni într-adevăr numai când te simți străin de propria-ți ființă, dar când, dimpotrivă, ai conștiința că ea este totul? Și știi cu certitudine că acest totul nu va mai fi liber niciodată? Închisoarea pe viață! Oricât m-aș strădui, mi-este cu neputință să-mi imaginez că odată verdictul pronunțat, voi putea adresa lumii un tandru adio nepăsător.

Am mai avut de-a face cu anchetele și justiția și am mai fost condamnat, dar nu pe viață și nu fără speranța de a ieși curând. Nu fusese chiar *curând*, dar nici prea târziu ca să nu pot uita.

Acum însă descopăr cu groază că ei, cei care mă interogau, erau liberi (și asta se vedea din pofta cu care îmi consemnau depoziția, acele infame gesturi ale ființei animalice care se simte trăind fără opreliști, gestul cu care aplicau o ștampilă, răsoiitul hârtiilor, mâncatul unui sandvici, înghiortăitul unui pahar cu apă, scârțâitul scaunului sub trupul voinic, ancorat bine în realitate, uitatul pe fereastră, căscatul, râgâitul, gândul la muiera tânără pe care o vor strânge în brațe la noapte), iar eu nu voi mai fi niciodată ca ei, toate gesturile mele vor fi sau îmi vor reaminti că sunt condamnat să nu mai fiu liber până la moarte...

Știu însă că există pentru mine o scăpare: să fac să retrăiască în sufletul meu dulcea dorință de a intra în pământ, să retrăiască apoi marea mea dragoste pentru ea, suferințele îndurate și apoi puterea exaltării de a muri. Prietenul meu, fostul judecător, m-a sfătuit să scriu pe larg cum s-au petrecut lucrurile, și să-i dau lui, care mi-e avocat, mărturisirea, s-o aibă pentru ultima înfățișare la proces. Nu știu la ce-i mai poate folosi avocatului, dar îmi face bine mie. Scriind, simt că trăiesc și într-adevăr gândul morții inevitabile își diminuează puterea de a-mi îngrozi conștiința, care îmi șoptește: mii de oameni mor pe pământ chiar în aceste clipe, oameni umili, dar și oameni mari; nu se poate spune că n-ai trăit din plin treizeci și cinci de ani, alții au murit mult mai tineri, nu trebuie să accepți să trăiești oricum...

Poate că mărturia aceasta va apărea odată, împreună cu eseul meu *Era ticăloșilor* și voi trăi astfel și prin cei care mă vor citi, nu numai, asemeni tuturor, prin fetița mea, deci mai mult, fiindcă familiile se sting și ele, uneori atât de repede încât se justifică pe deplin existența acelor artiști care se lasă devorați de demonul creației și nu mai au timp, sau nu-i mai interesează să se lase ispitiți de perpetuarea ființei lor efemere, posedați de ideea durabilității ei în spirit. Căci cultura e o formă de viață, prin care o colectivitate umană își exprimă forța creatoare. Tatăl meu, fost monteur de avioane, avea, în mod straniu, o aversiune față de cultură și mai ales față de scriitori, al căror statut social actual îl scotea din sărite. „Ce rost au ăștia?“, zicea. Adică ce rost are să acorzi un statut social unor inși a căror activitate nu e strict

necesară? Nu citea nimic, în afară de studii tehnice despre avioane, meseria lui, care de altfel îl pasiona. I-am vorbit într-o zi despre Eminescu, cu o pasiune ca și a lui, și atunci a rânjit cinic: „Ce Eminescu?! Eminescu e mort!“ Vroia să spună că el va asambla avioane în eternitate, ceea ce nu s-a confirmat, fiindcă astăzi assemblează tractoare, sugerând adică o mentalitate foarte curentă, a unei civilizații tehnice, care se putea lipsi fără pagubă de poezi. „Așa ne putem lipsi de multe, i-am răspuns. Ce rămâne din activitatea voastră după ce muriți? O grămadă de fiare. În timp ce Eminescu nu va muri niciodată, când îl citesc simt că e printre noi, aieva.“ „Ba e mort de-a binelea, îngropat în cimitir.“ Puteam atunci să accept această gândire a lui ca pe ceva straniu, venea parcă din altă planetă și adolescentul din mine o resimțea ca pe un șoc: era o enigmă a acestor timpuri. Simțeam că în alcătuirea intimă a ființei mele exista o lege și în a lui nu, și cum putea trăi fără această lege, sau ce lege îl călăuzea?

Dar, iată-mă atingând, chiar și pe un plan secund, miezul existenței mele și, ca întotdeauna la cei loviți, gândul mi se întoarce înapoi, la vremea inocenței pierdute, când am săvârșit prima infamie...

II

Am fost un adolescent dur și turbulent, dar rău conștient nu i-am făcut pe atunci decât mamei, fiindcă pentru duritatea mea am fost pedepsit (fără să mai spun că violența gândirii îmi era respinsă, nu întotdeauna ușor, e adevărat, dar pătrundea greu în suflete și când pătrundea apărea ura împotriva mea, aversiunea instinctivă de apărare). Fetele mă ocoleau, adică nu se îndrăgosteau de mine, nu știam pe atunci de ce, pentru că nu eram urât, tocmai de aceea, pentru această duritate de care nu eram conștient, iar

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

Cel mai iubit
dintre
pământenii

Volumul II

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop și Oana Soare

EDITURA CARTEX SERV

PARTEA A CINCEA

I

Mă trezii fără să fi deschis ochii simțind că am adormit cu capul pe biroul meu cu lumina aprinsă. „Da, gândii, iată, iar am adormit lucrând, nu e bine, trebuie să fac ca Matilda, să mă culc seara la ora nouă și să mă scol la cinci, și până să plec la facultate pot lucra mai odihnit. E chinuitor să te prindă astfel somnul. Precis că am dormit patru, cinci ore în poziția asta.“ Mă întinsei și fui mirat că eram totuși lungit și nu simții atingerea familiară a cristalului de pe birou și a scaunului de sub mine. Deschisei ochii și atunci sării brusc în picioare.

Nu la birou, ci pe o masă ruginită de fier adormisem. Un bec aprins spânzura în tavan. O ușă de metal, niște pereți negri și o ferestruică înaltă, zăbreliată, îmi amintiră că eram prizonier, că fusesem ridicat de-acasă și că fusesem implicat în afacerea Sumanelor negre. Mă uitai la ceas: erau orele patru. Începui să mă plimb. Celula n-avea pat, ci doar această masă de un roșu murdar, pe care mă întinsesem cu paltonul pe mine. Mi-l scosei, mi-era cald, aruncaii și căciula. Mă întinsei iar, îmi trosniră oasele. Da, oasele trosnesc, ele nu știu nimic, fac parte dintr-un întreg căruia i se supun. Tot astfel și noi, spunea Pascal, facem parte dintr-un întreg mai mare și vrem totuși să ne credem unici... acțiune smintită, asemănătoare aceleia, să zicem, a unui picior, care n-ar vrea să mai asculte de corp și ar lua-o razna, ar începe să bâțâie, să se agite, nu fiindcă ar fi bolnav, ci fiindcă ar începe

să creadă că sângele care îl hrănește ar fi numai al lui... Așadar să dărâmam cu gândul această celulă în care n-am ce să caut, și din care trebuie să ies cât mai curând, fiindcă sunt nevinovat, și să practic un exercițiu preventiv care să mă ferească de surprize și să pot accepta ce e mai rău. Deci să accept. Să-mi feresc de uzură forțele sufletești, care nu trebuiesc scoase la luptă: sensibilitatea trebuie reprimată, credințele și convingerile trimise în adâncul sufletului, loviturile fizice pe care le voi primi trebuie să întâlnească un corp inert, mă vor bate să spun ceea ce nu știu (auziseam de asta), numai să nu mă deterioreze iremediabil, încolo n-aveau decât! Eu nu eram ca Ion Micu, să văd în ei expresia unei lumi pentru care am luptat și am fost torturat și convingerile mele să nu reziste. Nu erau ai mei. Așadar, ce mi s-ar putea întâmpla?

Mă reazezai pe masa aceea ruginită și închisei ochii. Codul existent în „document“, „ordonanțe“ în loc de „ordine“, nu poate să turbure o ființă normală. În caz contrariu se interpune un alt cod, care ghidează pe cei care m-au adus aici și care mă vor scoate nu pentru a mă trimite acasă, ci în direcții surprinzătoare și necunoscute. În acest sens căpitanul care m-a arestat știe mai multe decât colonelul care a încercat cu mine un interogatoriu zadarnic. După el, după căpitan, trebuia să fiu trimis imediat acolo unde arăta codul, fiindcă o cifră m-a indicat, pe care eu o voi nega oricum. „Ordonanțe“ sau „ordine“ e același lucru, din moment ce teroristul fugit îmi scrisese. Era suficient. Tot ce era mai jos n-avea nici-o însemnătate. Punct! Ar mai rămâne ca orbul căpitan să fie desmințit. Pentru asta voi lupta din toate puterile. Nu sunt nici Buharin, nici Zinoviev sau Kamenev, implicat în lupta pentru putere, s-ar putea să fiu condamnat la un an, la doi, sau la cinci. Nu va dori nimeni să mă ucidă, nu sunt în mișcare astfel de forțe, nu e război civil, lumea petrece, iese la manifestații, localurile sunt pline, eu însumi am petrecut cu prietenii mei în mod pașnic, aș putea doar muri eu, de disperarea pierderii libertății. Nu simt această disperare. O să scap!... Sunt absolut nevinovat, rudele și părinții mei nu sunt nici Pop, nici Bujoiu, nici Malaxa, foști mari industriași, ci oameni simpli...

Acești domni au fost acuzați că au trimis în Elveția valori stoarse din bunuri naționale, e foarte posibil să fi trimis, e chiar neverosimil să nu fi trimis, oricum, nu gândul meu putea fi solidar cu ei, care, chiar dacă nu erau vinovați de aceste crime, erau vinovați de altele (de pildă, de mizeria materială a muncitorilor care au lucrat în industriile lor), solidari cu un regim nu atât de liberal ca să îngăduie o puternică mișcare sindicală, existentă în lumea civilizată, care să-i împiedice să fie stăpâni absoluți ai efortului uman. Astfel de lucruri se plătesc, mai devreme sau mai târziu, sau poate chiar pe neașteptate, cum s-a întâmplat la noi... Au știut cu abilitate să sugereze oamenilor că sărăcia și chiar mizeria e o stare naturală cu care trebuie să te obișnuiești, deși timpurile se schimbaseră... Au speculat geniul oamenilor simpli de a putea trăi din salarii mici, de a se descurca, numai ei știau cum, de la o lună la alta, veșnic îndatorați și traversând o viață fără speranța unei ușurări de greutatea ei care le apasă umerii. Mai bine plătit, tatăl meu nu se întorcea niciodată mai vesel acasă cu plicul în buzunar. Îl arunca mamei, tăcut și posomorât, și ea totuși știuse chiar din puțin să facă economii și să mă țină în liceu. Asta fiindcă eram unul, dar dacă ar fi fost doi sau trei? Ce-o să zică el acum, tatăl meu, și mai ales mama, mă pomenii întrebându-mă, când or să audă că am fost arestat? Asta oferea lumea nouă părinților și bunicilor noștri? Și îmi amintii de expresiile lor, la manifestația pe care o privisem cu doi ani în urmă de pe trotuar și mă simțisem solidar cu speranța care li se citea pe chipuri, cu ardoarea credinței într-o lume mai bună.

Deodată simții un sentiment de primejdie. Alarmă? Acești securiști nu erau expresia aspirației acelor manifestați într-o lume mai dreaptă, apăruseră ca o anomalie stranie, ca un virus nociv într-o societate fără experiența revoluțiilor, ci mai mult cu aceea a revoltelor repede reprimată în sânge. Și ce era mai curios erau recrutați chiar dintre ei, dintre oamenii simpli, și se amestecau cu ei prin tramvaie și autobuze, pe stradă, și în restaurante, cu aerul cel mai firesc, cu capelele și uniformele lor cu însemne albastre, ca și când numai lucruri inocente ar fi făcut ei prin acele clădiri cu celule jos în beciuri.

LBRIS

We know
books

MARIN PREDĂ

Cel mai iubit
dintre
pământenii

Volumul III

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop și Oana Soare

EDITURA CARTEX SERV

LBRIS

We know
books

Concepție grafică: Dana Popescu, Mădălina Pricop

Coperta I: Louis Marcoussis, *Compozitie*, 1919

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Cel mai iubit dintre pământeni / Marin Preda – pref.: Oana Soare;
fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 7-a –
București: Cartex Serv, 2025

3 vol.

ISBN 978-606-9098-43-1

Vol. 3. – 2025 – ISBN 978-606-9098-46-2

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed.)

821.135.1

MARIN PREDA, *Cel mai iubit dintre pământeni*

© Elena Preda, Nicolae Preda și Alexandru Preda

© Editura Cartex Serv pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CEL MAI IUBIT DINTRE PĂMÂNTENI

VOLUMUL III

PARTEA A OPTA

I

Rămăsei o clipă parcă suspendat, trecând în revistă toate femeile care lucrau cu mine la *Oraca*: niște grășane vorbărețe și simpatice, încă tinere, dar departe de a-mi fi aruncat vreodată una din acele priviri care sugerează disponibilitatea afectivă chiar fără intenție de finalizare într-o aventură sau măcar simplă prietenie colegială, puțină curte, acea multitudine de gesturi și cuvinte care nu au altă menire decât să potențeze afecțiunea fundamentală pe care o avem pentru alții, de care suntem cu adevărat legați și îi iubim... verificări dacă mai plăcem și altora... siguranța că nu ne-a pălit farmecul, seducția... verva care ne-o inspiră această certitudine, pe care o transmitem acasă celor care se simt prea siguri de noi... puțină neliniște, puțină gelozie, pentru a ni se prețui apoi dulcea supunere, abandonul de sub plapumă... Nu citisem în privirile lor nici măcar atât, avem cu cine cocheta, pe tine te cunoaștem, parcă-mi spuneau, și nici nu avem chef s-o facem, să te invităm la petrecerile noastre unde vin inși chiar mai puțin cunoscuți decât tine, și nici nu încerca să ne inviți tu pe noi, fiindcă o să te refuzăm politicos... Una era subalternă mea, alta era calculatoarea, alta (o tinerică frumoasă și balaoacheșă, pesemne țigancă, totdeauna bine îmbrăcată și coafată, stârnind invidia pentru bluzele ei de un colorit care arăta că nu le cumpăra din magazinele noastre, ca și fustele cu croială străină, cismulițele

elegante, jerseurile fine) secretara directorului, un ins totdeauna ursuz, care avea de îndurat gelozia nevastei pentru această secretară cu care cam semăna... dar cine suportă alături de bărbatul ei pe o alta, chiar dacă la birou și chiar dacă știe că îi e credincios?... Credincios, credincios, dar asta nu-l poate împiedica să... Directorul chiar își persecuta subalterna, doar-doar se va găsi cineva să-i spună nevastei că între el și secretară, vezi, nu e nimic... Nu se găsea nimeni și, chiar dacă s-ar fi găsit, nu asta dorea geloasa, ci „s-o dea afară pe târfa aia“... Om corect, șeful nostru făcea să i se audă răcnetele prin ușă când soția îi intra val-vârtej în birou și îi făcea scandal... „...da' ce crezi tu, că asta e instituția mea personală să dau afară pe cineva numai fiindcă ești tu smintită? Dar nu am dreptul, atâta timp cât își vede de treaba ei!...“. Secretara însă chiar ținea la el și, dându-și seama că omul n-avea liniște în casă din pricina ei, vruse să plece, cu toate că îi părea rău. „Un șef așa de bun nu găsești oriunde“, dar se vede treaba că omul știa el ceva, în locul ei ar fi venit alta, și numai dacă ar fi fost o babă știrbă istoria n-ar mai fi continuat... „deși... mormăise el furios, am avut odată și o astfel de babă, nu chiar știrbă, dar cică mi-ar fi plăcut de ea că făcea pe mămica cu mine“ și i-a aruncat tava cu sandviciuri și cafele în față, când a văzut-o că intră în birou... Ce nevoie, cică, am eu să mănânc sandviciuri și să beau eu cafea făcută de mâinile acestei... să mănânc și să beau acasă și să nu mă las eu lins pe gât ca un vițel de această vacă răscăcărată... ce, adică, vreau să spun că acasă n-are grijă nimeni de mine și trebuie s-o las pe cotoroanța aia să-mi pună unt pe pâine... și o feliuță de șuncă... și o feliuță de roșie... și o cafeluță... și o franzeluță... (și aici directorul își subțiasse vocea și își imita nevasta scos din pepeni). „Îți arăt eu ție, zice, cafeluță. O să-ți fac una de-o să-ți stea în gât, să te frigi cu ea, să te îneci cu caimacul...“ „Așa că nu pleci nicăieri, dacă din pricina asta vrei să pleci“, îi mai spuse el fetei... „Tovarășe director, cică se smiorcăise ea, măcar dacă am fi vinovați de ceva...“ „Ei da, asta ar mai lipsi, se înfuriase el, ia nu mai da aici apă la șoareci și ieși afară... Auzi, măcar dacă... Asta îmi scoate

sufletul și pentru laptele supt de la mama, dar să mai fim și vinovați de ceva... Mi l-a scos, sufletul adică, și mi l-a băgat pe-al ei în loc, și ăsta m-ar vinde înainte chiar să încerc eu să fiu vinovat de ceva. M-ar pune să-i mărturisesc totul dinainte.“ „Da știi, continuase însă fata să se smiorcăie, e geloasă, și e gelos și prietenul meu cu care o să mă căsătoresc, vine câteodată pe-aici și stă pe capul meu să mă vadă, și după ce vă vede se cară, și ce-mi face pe urmă... De-aia vreau să plec, deși n-aș vrea...“ „Atunci cară-te, ori spune-i individului că dacă îl mai prind pe-aici chem șoferul și îl pun să-l dea afară cu paisprezece lovituri de pompă în cur...“ povestise fata, însă de astă dată pufnind în râs. Noroc că directorul străbătea aproape tot timpul regiunea în căutare de carne... Nu mai știam în ce stadiu se afla istoria...

Cine mai era deci, la noi, femeie? A, da, casierita... Doamna Munteanu... Care doamnă Munteanu?! Plecase... Predase casa și... Mă ridicai, deschisei ușa de alături, unde se afla casieria, și mă uitai îndelung la noua casieră, o figură învăluită în nedefinit, cu trăsături ascunse de părul care îi acoperea curgând pe umeri obrazul... din pricina părului astfel pieptănat, adică mai degrabă nepieptănat, părea să aibă un chip alungit... Stătea la birou și lucra... Venise la noi de vreo două săptămâni, dar luminozitatea lumii în care trăiam după moartea mamei făcea parcă să dispară umbrele când mă uitam în jurul meu și vedeam lucruri și oameni, animale și străzi forfotind de mișcarea neîncetată a vieții... Schimbam cuvinte de serviciu cu noua casieră, dar nu mă uitasem la ea, adică mă uitasem fără s-o văd, sau o văzusem fără să mă uit, vreau să spun că nimic din ea nu-mi atrăsese atenția, nu era nici frumoasă, nici urâtă, nu era nici diformă, nici statuară, mâinile ei, care îmi întindeau pe masă hârtii la control, nu erau nici butucănoase, nici diafane, vocea, nici timbrată, nici șoptită... debitul doar îmi păruse vag excesiv („de ce o fi vorbind asta prea mult?“ gândisem fără să fiu prea sigur că nu mă înșelam). Nu părea nici doamnă, nici domnișoară, oricum, nu purta verighetă, dar asta nu înseamnă că nu fusese divorțată sau nu era văduvă. Silueta ei

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

MOROMETII

VOLUMUL I

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Concepție grafică: Dana Popescu

Coperta I: Léon Lhermitte, *Plata culegătorilor*, 1882

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Moromeții / Marin Preda; pref. de Oana Soare; fișă biobibliografică
și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 10-a – București:

Cartex Serv, 2026

2 vol.

ISBN 978-606-9098-25-7

Vol. 1. – 2026 – ISBN 978-606-9098-26-4

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura Cartex Serv pentru această ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Romanul unei enigme</i>	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	17
<i>Referințe critice</i>	19
<i>Notă asupra ediției</i>	39
Moromeții. I	
Partea întâi	43
Partea a doua	205
Partea a treia	305

I

În Câmpia Dunării, cu câțiva ani înaintea celui de-al Doilea Război mondial, se pare că timpul avea cu oamenii nesfârșită răbdare; viața se scurgea aici fără conflicte mari.

Era începutul verii.

Familia Moromete se întorsese mai devreme de la câmp. Când ajunseseră acasă, Paraschiv, cel mai mare dintre copii, se dăduse jos din căruță, lăsase pe alții să deshame și să dea jos uneltele, iar el întinsese pe prispă o haină veche și se culcase peste ea gemând. La fel făcuse și al doilea fiu, Nilă; intrase în casă și după ce se aruncase într-un pat, începuse și el să geamă, dar mai tare ca fratele său, ca și când ar fi fost bolnav. Al treilea băiat, Achim, se furișase în grajdul cailor, se trântise în iesle să nu-l mai găsească nimeni, iar cele două fete, Tita și Ilinca, plecaseră repede la gărlă să se scalde.

Rămas singur în mijlocul bătăturii, Moromete, tatăl, trăsese căruța sub umbra mare a celor doi salcâmi de lângă poarta grădinii și apoi ieșise și el la drum cu țigara în gură. Părea de la sine înțeles că singură mama rămânea să aibă grijă ca ziua să se sfârșească bine.

Moromete stătea pe stănoaga podiștei și se uita peste drum. Stătea degeaba, nu se uita în mod deosebit, dar pe fața lui se vedea că n-ar fi rău dacă s-ar ivi cineva... Oamenii însă aveau treabă prin curți, nu era acum timpul de ieșit în drum. Din mâna lui fumul țigării se ridica drept în sus, fără grabă și fără scop.

– Ce mai faci, Moromete? Ai terminat, mă, de sapă?

Iată că se ivise totuși cineva. Moromete ridică fruntea și îl văzu pe vecinul său din spatele casei apropiindu-se de podișcă. Se uită numai o dată la el, apoi începu să se uite în altă parte; se vedea că nu o astfel de apariție aștepta. „...Pe mă-ta și pe tine, chiorule!” șopti atunci Moromete pentru el însuși, ca și când până atunci ar mai fi înjurat pe cineva în gând și acum îl îngloba și pe vecin, fiindcă tot apăruse; după care răspunsese foarte binevoitor:

– Da, am terminat... Tu mai ai, mă, Bălosule?

– Am terminat și eu. Mai aveam un petic dincoace în Pământuri, mi l-au săpat ai lui Țugurlan... Ce faci, Moromete, te-ai mai gândit? Îmi dai salcâmu ăla?

Moromete se uită țintă la vecinul său, înțelegând pentru ce ieșise el la drum, și nu răspunse la întrebare. „Da, am discutat odată să-ți vând un salcâm! Poate am să ți-l vând... poate n-o să ți-l vând... De ce trebuie să ne grăbim așa?” părea el să-i spună.

– Dar Victor al tău... El nu mai iese la sapă, Bălosule? Sau de când e voiajor nu-l mai aranjează? zise Moromete. Adică... admitem cazul că fiind ocupat... mai adăugă el.

Vecinul avu bănuiala că aceste cuvinte nu sunt chiar atât de nevinovate cum s-ar fi putut înțelege din glasul cu care fuseseră rostite, dar trecu peste asta.

– Păi de ce zici că nu vrei să mi-l mai dai, Moromete? Că voiam să ți-l plătesc...

Drept răspuns, Moromete începu să se uite pe cer.

– Să ții minte că la noapte o să plouă. Dacă dă ploaia asta, o să fac o grămadă de grâu, Tudore! zise el.

Bălosu nu mai zise nici el nimic; apoi după câteva clipe schimbă vorba:

– Mă întâlnești pe la prânz cu Jupuitu. Zicea că mâine dimineață o pornește prin sat după *fonciire*.

Moromete rămase nemișcat.

– Zice că a primit o dispoziție sau un ordin, dracu să-l ia... Că cine are de achitat *fonciire* și n-o s-o achite mâine, o să le ia din casă.

Moromete se mohorî dintr-o dată. Vru să răspundă, dar se ridică pe neașteptate de pe stănoagă și sări spre poartă; un cal scăpase din grajd și voia să iasă la drum.

– Nea îndărăt, blegule, unde vrei să te duci? strigă omul închizându-i poarta în nas.

Calul nu se sperie însă, rămase cu botul lângă ulucă și suflă puternic pe nări, apoi, cu dispreț parcă, se întoarse cu spatele și începu să se frece de ulucă.

– Nea, n-auzi, surdule!... Tu-ți adineaurea mă-tii! strigă Moromete înfuriat.

Calul se opri din scărpinat și porni nepăsător spre prispa casei unde zăcea Paraschiv. Moromete se luă după el, dar calul nu-l luă în seamă, se opri lângă prispă și întinse gâtul lângă parmalac, unde începu să roadă cu dinții dintr-un drob de sare. Paraschiv ridică fruntea, se uită câteva clipe ca și când n-ar fi înțeles ce se întâmpla, apoi deodată îi repezi calului cu toată puterea un picior în burtă.

Tot atunci mama ieși în prag. Avea fața roșie și obosită, iar nădușeala îi curgea șiroaie înnegrite peste obraji și gât.

– Ilie, unde s-au dus fetele alea? Ce fac eu aici singură? Acu se întunerește și ce mâncați?

– Raci o să mâncăm, fa, d-aia te vaiți tu? răspunse Moromete trăgând calul spre grajd.

Raci nu se găseau nicăieri în apele satului. Tocmai raci, prin urmare, aveau să mănânce la masă. Femeia se șterse cu deznădejde pe frunte, înghiți în sec și pieri în tindă.

– Niculae, unde ești, mă? strigă Moromete spre grădină.

– Aicea sunt! se auzi un glas de undeva.

– Ce faci acolo? Treci încoace și ajută-i mă-tii! Te duseși în grădină să te odihnești, că până acum stătuși! Când ți-oi da una după ceafă, îți sar mucii pe jos!

Pe poarta grădinii intră un băiat de vreo doisprezece ani. Avea capul gol și cămașa de pe el era ferfeniță. Picioarele goale erau pline de zgârieturi vechi cu urme de sânge închegat cu praf.

LIBRIS

We know
books

MARIN PREDA

MOROMETII

VOLUMUL II

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Concepție grafică: Dana Popescu

Coperta I: Nikolai Sneider, *Procesul leneșului*, 1931

Tehnoredactor: Ecaterina Pîslă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Moromeții / Marin Preda; pref. de Oana Soare; fișă biobibliografică
și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 10-a – București:

Cartex Serv, 2026

2 vol.

ISBN 978-606-9098-25-7

Vol. 2. – 2026 – ISBN 978-606-9098-27-1

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura Cartex Serv pentru această ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

Moromeții. II

Partea întâi	9
Partea a doua	155
Partea a treia	265
Partea a patra	389
Partea a cincea	467

I

În bine sau în rău, se schimbase Moromete? Cei care îl dușmăneau sau stăteau cu ochii pe el se potoliră sau îl uitară, ca și când l-ar fi iertat sau l-ar fi disprețuit. Ce putea să însemne asta?

Bălosu deveni chiar binevoitor față de vecinul său, iar Guica și Parizianu le întrebau pe fete când le întâlneau pe drum dacă alde Paraschiv nu le-a mai scris. De Nilă și Achim nu ziceau nimic, ca și când din partea ăstora doi n-ar mai fi putut pridi să citească atâtea scrisori. Arăta tăcută Guica, nu i se mai auzea deloc gura prin fața casei, pesemne că nepoții aveau alte griji pe-acolo decât să-i trimită scrisori. În acei ani muri părăsită în bordeiul ei și fu dusă la cimitir de Parizianu. Moromete, cu toate că era vorba de sora lui mai mare, nu veni nici măcar s-o vadă, dar asta nu miră pe nimeni, se cunoșteau în sat altele de acest fel mult mai rele.

Cu atât mai puțin băgă cineva de seamă că fi-său cel mic, Niculae, nu se mai ducea nici el la școală; deși maică-sa vânduse și ea un pogon din pământul ei să-l țină mai departe, totul se opri când trebuia să treacă pe al patrulea an: Moromete îi spuse, fără multă vorbă, că s-a terminat și cu istoria lui cu *studiile*, să stea acasă și să pună mâna pe sapă. Băiatul nu se mai zbătu nici el ca la început, nu se mai plânse nici pe lângă maică-sa și nici pe lângă preot sau fostul lui învățător ca să-l ajute; cu tatăl său se întâmpla ceva. Nu se mai putea vorbi cu el, spuneai una și el asculta și ai fi zis că înțelegea, ca să te pomenești pe urmă că răspunsurile pe care ți le dădea veneau din altă parte... Devenise în mod ciudat

întreprinzător și în anul când nu îi mai dădu voie lui Niculae să-și urmeze școala (an în care începuse și războiul) îi mergea destul de bine, își făcuse un pridvor în fața casei și tot timpul umbla cu căruța și caii de la munte la baltă. Parcă chiar întinerise, arăta zdravăn, cu mustața mereu neagră și când tot satul se pitea în casă și coșurile fumegau sub gerurile năpraznice ale iernii, era văzut cu alții mai tineri, cu săniile încărcate cu porumb, gata să plece să le vândă în creierul Carpaților, la mocani. Se întorcea cu purcei mici cât niște gherlani pe care îi revindea în sat, cu șită de învelit acoperișurile și cu butoaie de țuică. Poli galbeni îi umpleau buzunarele și pe toate le vedea acuma din punctul de vedere al unui câștig eventual. El nu zicea așa, găsisse un alt cuvânt pe care îl adoptaseră și noii lui prieteni (căci cu cei vechi rupsesse, cu Cocoșilă nu se mai împăcase nici până azi, iar de Dumitru lui Nae și Iocan se îndepărtase de mult), acest cuvânt era *beneficiu*. Moromete îl folosi chiar și când Niculae îl întrebă ce avea cu el de nu-l mai lăsa să meargă mai departe pe drumul lui, din moment ce nu era vorba de bani? Fusesse singura întrebare pe care băiatul i-o pusese după ce așteptase câteva săptămâni, și el și maică-sa, să se lămurească dacă nu cumva era vorba doar de o suceală a lui, sau poate de-o uneltire care îl izbise cu putere și îl ridicase contra lor, temerea de totdeauna a mamei.

– De ce zici, tată, că nu vrei să mă lași mai departe? întrebă fiul cu o voce în care cu trei ani în urmă speranța legată de fapt de firea de atunci a tatălui avusese totdeauna un tremur cu care îi forțase acestuia gândirea lui întortocheată; acum nu mai răzbătea din glasul băiatului decât o curiozitate rece.

– Și ce beneficiu o să am eu, mă, de pe urma ta, dacă te las să te duci mai departe la școală? răspunse Moromete. Ce, nu-ți place munca?!

Dacă îi plăcea munca lui Niculae? Sigur că nu îi plăcea, dar ce, asta era o noutate, nu se știa încă de când era mic ce-i plăcea și ce nu-i plăcea acestui băiat? Lui Moromete parcă îi zburase mintea din cap și, cu bună știință, făcuse schimb cu a unui alt țaran care vorbea cu tine așa cum vorbești cu un cal sau cu o vacă. Îl

pusese pe Niculae la muncă și când văzu că băiatul nu se mișcă îl lovi și îl amenință: dacă nu vrea să asculte să se ducă de-acasă, s-o ia pe urmele celor trei, care au ajuns bine, Paraschiv lucrează la *ucebé*, să se ducă și el să intre acolo! Și pronunțase cu atâta satisfacție cuvântul, încât băiatul se înfricoșă, fiindcă era adevărat: Paraschiv nu făcuse nimic la București cu ideea lui de comerț, pierduseră și oile și caii și ajunseră toți trei măturători de stradă. *Ucebé*-ul acela (Uzinele Centrale București) tocmai asta era, o instituție binecunoscută în sat, unde ajungeau în cele din urmă cei care cădeau jos. La toți li se părea că dacă zic *ucebé*, în loc de măturător de stradă, pot să ascundă în acest fel adevărul nenorocirii lor... Nu se știe dacă Niculae avusese sau nu în primul moment gândul să fugă de-acasă, dar soarta fraților lui vitregi o sperie și pe Catrina, care încercă să-l țină pe băiat de rău... Nu era nimic, zise ea, bine că învățase și ăia trei ani, să stea și el să mai aștepte până ce se face mare și atunci să plece și el în lume... Și până atunci să facă ce zice tat-său...

II

Într-o zi se întâmplă însă ceva care dezvăluie familiei că într-adevăr fusesse vorba de o uneltire, dar nu din partea cuiva, ci se copsese singură și îndelung în mintea tatălui.

Iată ce se petrecu... Primeau din partea celor trei câte-o scrisoare o dată sau de două ori pe an, în care unul din ei mângălea ca vai de lume că o duc bine... Anii care treceau micșoraseră parcă totul, ura lor că fuseseră bătuți atât de tare înainte de a fugi, rușinea familiei că fugiseră ca niște hoți... Scriau acasă ca și când una s-ar fi răscumpărat prin alta... Dar niciodată nu spuneau ce însemna binele acela, în timp ce același Scămosu povestea în sat că îl văzuse cu ochii lui pe Paraschiv în cunoscutul costum de culoarea prafului, pe care scria, pe spinare, cu litere mari și albe acele litere rușinoase.

LBRIS

We know
books

MARIN PREDĂ

VIAȚA CA O PRADĂ

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

LBRIS

We know
books.

Concepție grafică: Dana Popescu, Mădălina Pricop

Coperta I: Vasily Kandinsky, *În sus*, 1929

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Lector: Ioana Marcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Viața ca o pradă / Marin Preda; pref.: Oana Soare; fișă
biobibliografică și ref. critice de Lucian Pricop

București: Cartex Serv, 2025

ISBN 978-606-9098-47-9

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed.șt.)

821.135.1

© Elena Preda, Nicolae Preda, Alexandru Preda

© Editura Cartex Serv pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Poveste despre nașterea unei capodopere</i> (Oana Soare)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	23
<i>Referințe critice</i>	25
<i>Notă asupra ediției</i>	41
<i>Viața ca o pradă</i>	45

1

Aventura conștiinței mele a început într-o zi de iarnă când o anumită întâmplare m-a făcut să înțeleg deodată că exist. Era multă lume în casă, ființe mari, așezate în cerc pe scaune mici și care se uitau la mine cu priviri de recunoaștere, dar parcă îmi spuneau cu ostilitate, te vedem, ești de-al nostru, dar ce faci? Atunci am auzit o voce: „Lăsați-l în pace! Na, mă, și pe-asta!“ Și cel ce rostise aceste cuvinte a luat de undeva de pe sobă o pâine mare și rotundă și mi-a întins-o. Atunci mi-am dat seama că țineam strâns ceva în brațe, tot o pâine, și că asta era cauza privirilor rele îndreptate asupra mea. Puseseam mâna pe pâinea de pe masă care era a tuturor și nu mai voiam să dau la nimeni din ea. Iar acel om, de care ascultau toți, în loc să mi-o ia cu forța, cum furioși se pare că voiau ceilalți, făcându-mă să scot răcnete, îmi mai dăduse una: „Ia-o, mă, și pe-asta!“ Parcă m-am trezit dintr-un somn. M-am uitat la toți liniștit și am pus cuminte pâinea din brațe pe masă. Nimeni nu mai m-a luat după aceea în seamă, au început să rupă din ea și să mănânce.

Din această întâmplare ar reieși că instinctele de acaparare m-au dus departe de viață, ceea ce nu s-a dovedit. Totuși aventurile vieții noastre sunt ale conștiinței, deși viața ei adevărată nu e niciodată liberă de instincte și nu o dată e neputincioasă în fața lor, în rău, dar și în bine.

N-aș putea să spun cui datorez faptul că deși am fost dat la școală la opt ani, cu scopul mărturisit de tatăl meu să învăț doar să mă iscălesc și pe urmă, asemeni fraților mei mai mari, să ar

pământul și să cresc vite, totuși întreaga familie a renunțat mai pe urmă la această idee. Fiindcă în primul an abia am trecut clasa, deși m-am trezit cu uimire citind.

Atunci de ce m-au dat mai departe să urmez și clasa a doua pe care abia am trecut-o? Ulterior toți au spus că învățam bine. Dar asta nu era adevărat. Numai eu știu ce-am putut trăi în anul următor, la ce tortură am fost supus și cum soarta mea s-a decis parcă ignorându-mă. De la începutul anului nu putusem învăța nimic, nu aveam cărți. Mama îmi făcuse rost de cinci lei, mi-i dăduse și-mi spusese să-mi cumpăr cu ei „măcar *Citirea*“. M-am dus acasă la învățător, pe care l-am găsit în curte cu alții, beau cafele și jucau tabinet, și l-am strigat. A venit la gard. I-am spus ce voiam, și el a întins mâna și i-am pus în palmă mica monedă galbenă.

– Ce să-ți iau eu, zice, cu cinci lei? O *Citire* costă vreo douăzeci și cinci de lei.

– Dom' învățător, i-am spus eu atunci, care mă gândisem o clipă că ar putea da de la el restul, dar îmi spusese în același timp că nu putea să facă așa ceva, că nu eram fi-său, luați-mi un maculator să am măcar pe ce scrie, că de învățat pot să mă mai împrumut, dar de scris nu pot să scriu în caietele altora.

– Așa e, zice, bine, când o să mă duc pe la Roșiori, o să-ți cumpăr un maculator. Da' tac-tău de ce nu-ți dă bani de cărți, că nu e om sărac?

– Mă mir că mă lasă să viu și așa, darmită să-mi mai cumpere și cărți.

– Așa e, a zis învățătorul senin, și a dat creanga de măr pe sub care venise la mine la o parte și s-a întors la masă să-și continue jocul întrerupt.

În iarna aceea hotărârea tatălui meu de a nu mă mai lăsa să mă duc la școală a devenit, practic, un fapt, deși din gură nu mă oprise; nu aveam cu ce mă încălța. M-am dus doar când am putut merge desculț; și atunci am trăit acele ore de spaimă despre care am pomenit al cărei motiv da' să s-ar fi dezvăluit s-ar fi petrecut o catastrofă. Conștiința măsură proporțiile dezastrului care ar fi

urmat, iar instinctele tremurau: nu se știe ce-aș fi ajuns în viață dacă jocul întâmplării, al cărei erou eram, s-ar fi destrămat și eu aș fi apărut în ochii învățătorului așa cum eram și nu cum, prin nu știu ce mister, credea el că sunt. Adică dintre cei mai buni... Se apropia sfârșitul anului și dascălul examina toată clasa, să vadă pe care trece, pe cine premiază și pe cine lasă repetent. Scotea câte cinci sau șase la tablă și îi asculta. Jumătate din ei parcă învățaseră ceva, cealaltă jumătate însă parcă nici nu trecuse pe la școală și atunci învățătorul începea să-i bată la palmă cu o nuia de corn foarte ageră, de care tot unul dintre noi făcuse rost. Era atât de furios încât uneori îi bătea la palmă pe toți cei care erau scoși odată, deși unii dintre ei protestau indignați că ar fi răspuns bine la întrebările puse. Așteptam tremurând să-mi vie rândul. Nu știam nimic și ascultam înfiorat plânsetele care umpleau clasa. Băieții suportau bine loviturile în clipele când le primeau, dar în bănci nu mai puteau, fluturau mâinile înroșite în aer sau și le vârau deznădăjduiți între genunchi. Plângeau cu înverșunare și obidă nedefinită fiindcă niciunul nu știa să urască, durerea lor era pură și în ea puteai ghici cel mult protestul împotriva ei, a durerii în sine, fiindcă durea, și nu a învățătorului sau a școlii, cu cărțile și istoriile ei care trebuiau învățate cu sila.

Prima zi a trecut fără să fiu scos și eu la examen. A doua zi, văzând cum stau lucrurile, în loc să fug și îndărăt să nu mă mai uit, am venit totuși la școală, deși știam ce ar putea să mi se întâmple. Nu m-a scos nici în acea zi și nici în cele următoare. Și pentru ca această întâmplare să fie dusă până la capăt, în neferescul ei, la sfârșitul anului m-am pomenit printre premianți.

Faptul uimi pe ai mei și tata nu mai zise nimic, când, în toamnă, îi spusei că vreau să urmez și pe-a patra. Dar tot nu-mi luă cărți. Încetul cu încetul însă se răspândi întâi printre copii, apoi și printre vecini, ideea că eu aș ști atâta carte încât era clar că după terminarea cursului primar trebuia să fiu dat să urmez mai departe, la liceu sau la școala normală de învățători. Începui și eu să cred acest lucru, cu atât mai mult cu cât viața de țăran, în ciuda faptului că se petrecea într-un spațiu liber, mie mi se părea că se

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

MARELE SINGURATIC

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Imagine coperta I: Vilhelm Lundström, *Natură moartă cu vase*, 1930

Coperta: Dana Popescu

Redactor: Ioana Mareu

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Marele singuratic / Marin Preda; ed. stabilită de Alexandru Preda; pref. de Oana Soare; fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 9-a – București: Cartex Serv, 2026

ISBN 978-606-9098-50-9

I. Preda, Alexandru (ed.)

II. Pricop, Lucian

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda

© Editura CARTEX SERV pentru prezenta ediție

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Marele singuratic, istoria și mitul iubirii</i>	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	14
<i>Referințe critice</i>	16
<i>Notă asupra ediției</i>	23

MARELE SINGURATIC

Partea întâi	27
Partea a doua.....	95
Partea a treia.....	203
Partea a patra.....	295
Partea a cincea	355

I

Un țăran dacă vine la București, tot țărani caută. Doi inși mai încercară într-o zi să-l vadă pe Niculae Moromete înainte ca acesta să părăsească definitiv satul de lângă capitală, unde se refugiase de mulți ani și unde nimeni din Siliștea nu știa precis ce face.

Cei doi ieșiră din fostul palat regal și o luară la vale pe Calea Victoriei, când unul dintre ei aduse vorba despre băiatul lui Moromete.

– ... să fie prost, zise celălalt, tu nici la București nu ești altul, Marmoroșblanc. Cum, au trecut chiar atât de mulți ani de atunci? Era un copil! Mă uit la tine, tu, mintea ta o ții în cap doar ca să te strâmbi! Eu nu zic că nu este și asta o socoteală, dar dă-mi voie, te rog, să-ți spun că ajunge omul de se satură de unul care nu știe altceva!

– De ce, Dine? Se putea să fi și murit, chiar dacă era băiat tânăr! Parcă numai bătrânii au dreptul ăsta?

– La asta aș putea să-ți răspund printr-o simplă negație, zise celălalt. Dar eu consider că e mai bine să intrăm și noi undeva, spre o pildă la „Carul cu bere“, unde am auzit că e plin de silișteni, și să bem și noi o bere...

Marmoroșblanc parcă nici nu auzi, se uita înainte, cu șapca lui de vechi ceferist pe cap, și călca agale, cu o expresie de buimăceală pe chip (asta era strâmbătura la care se referea, pe semne, celălalt), ca și când orașului i-ar fi lipsit ceva esențial, care se vădea la fiecare pas, iar Marmoroșblanc se mira că nimeni nu bagă de seamă. Să fi avut douăzeci de ani șapca lui,

același ca pe vremea când venea cu ea la adunările din poiana fierăriei lui Ioan și unde era la fel de făcut ca și acum. Ceea ce fusese în ea roșu se păstrase în mod ciudat intact, dar cozorocul avea o puzderie de plesnituri, nici nu mai știa ce e, iar mușama avea culoarea pământului.

Celălalt era și el acum atent la altceva, căuta cu privirea un anumit om, mai așa, de-al lor, potrivit să fie întrebat, pe care îl și găsi și îl opri. „Carul cu bere“, unde e, asta voia să știe de la el...

Veniseră la București între sapă și secere, cel dintâi, care nu era altul decât Din Vasilescu și care îi făcuse odinioară lui Moromete un cap de humă arsă, îl luase pe cel de-al doilea, prietenul său Marmoroșblanc, în camioneta trimisă să-i încarce sculputurile lui în lemn, pe care un corespondent regional al unui ziar central le semnalase, iar muzeul republican de artă trimisese în fiecare an pe câte cineva să le vadă și să le aducă. Și pe cine lua el să fie martorul isprăvii? Rudele nu sunt martori buni, nu-i crede lumea, și atunci îl luase pe Marmoroșblanc, om greu de convins. Numai că Marmoroșblanc prea se arăta ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic deosebit, de data asta, de pildă, intră în fostul palat regal ca într-o cărciumă, cu căciula în cap, și nu scoase o vorbă tot timpul, deși știa că acolo sunt lucrările prietenului său, care se dovediseră că nu erau chiar niște prostii să se joace alții cu ele din moment ce fuseseră aduse într-un palat. Dar așa se întâmplă să avem încredere în neîncredători, ca să descoperim pe urmă în ei niște ranchiunoși...

„Carul cu bere“ era plin de lume și de fum și glasurile ceva mai înăbușite decât într-o gară. Cei doi intrară și găsiră într-adevăr îndată doi silișteni, unul al lui Lisandru Guliță și altul al lui Pațac, alde Gheorghe, lucrau amândoi pe un șantier și dormeau în barăci.

– Ce faceți voi, mă, aici, Gheorghe? întrebă Din Vasilescu.

– Noi, mă? sări Gheorghe. Construim societatea! Jumate am și construit-o, adăugă el, a mai rămas jumatea ailaltă.

– Mă, să fie al dracu! făcu Din Vasilescu. Și cât câștigați?

– Noi, mă?! făcu Gheorghe iar, cu un entuziasm icnit. O mie două sute de lei pe trei luni!

– Păi stați bine, zise și Marmoroșblanc. Da' tu parcă erai la pușcărie, Gheorghe.

Ieșise recent, răspunse Gheorghe. Stătuse pe urmă câțva timp pe-acasă și intrase în spital, că se îmbolnăvisese, băuse spirt dintr-o sticlă... Când băutura asta cădea în cel ce ne hrănește, continuă Gheorghe și-și puse laba pe cel care de fapt doar mistuiește, haaa, mugi, și la amintirea cumplitei satisfacții se frecă pe burtă ca un căpcăun. Scria pe sticlă: „numai pentru uz extern“, dar el a zis: „îl consider bun și pentru uz intern“. L-au transportat cu salvarea și s-a făcut bine... E adevărat că are și el acum o fată? Da, zise Gheorghe, are treisprezece ani, o înfiase de pe undeva din Moldova, de la unii care divorțaseră și o lăsaseră pe drumuri ca pe-o vagaboandă. El nu mai avea speranța să facă un copil al lui, a ajuns la vârsta când bărbatul începe să semene cu femeia și nu mai e nicio deosebire între ei doi acolo unde altădată era una mare... Când se putuse îi arse de altele, ca mai pe urmă să fie concentrat șase ani, ce să faci, vrei nu vrei, când te cheamă țara la datorie mai e după cum vrei tu? N-a fost război? Ei, dar cum e, tot copil e, zise Marmoroșblanc. Cum învață la școală? Prost, cum să învețe, răspunse Gheorghe, a rămas și repetentă...

– Și la pușcărie, zise Marmoroșblanc, spunea alde Ilie Ciupăgeanu că ați dus-o bine.

– Noi, mă? icni iar Gheorghe. Să tot fii achizitor la cooperativă, păcat că nu m-am ales decât cu cinci sute de lei, m-au și prins.

– N-ai așteptat și tu să te mai învechești, zise Costică al lui Lisandru Guliță.

– Ce să aștepti! E timp de așteptat? zise Gheorghe.

Ei, și cum era acolo? Ce făceau ei, spre o pildă, într-o zi de dimineața și până seara? O zi din viața lui Gheorghe Pațac! Ce făceau? Păi, dimineața era scularea. Pe urmă, masa. Pâine (și aici Gheorghe întinse mâna și și-o tăie cu cealaltă, ca să arate cât de mare era bucata: era mare!), cafea, pe urmă venea prânzul: pâine (și iar întinse mâna și măsură), castroane mari cu fasole, cu varză. Mâncau și pe urmă se întindeau pe pat gemând: haaa,

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

Risipitorii

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Eugen Simion

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

LBRIS

We know
books

Concepție grafică: Mădălina Pricop

Coperta I: Vilhelm Hammershøi, *Interior cu tânăr citind*, 1898

Lector: Ioana Marcu

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Risipitorii / Marin Preda; ediție stabilită de Alexandru Preda; pref. de Eugen Simion; fișă biobibliografică și ref. critice de Lucian Pricop – Ed. a 6-a – București: Cartex Serv, 2025

ISBN 978-606-9098-48-6

I. Simion, Eugen (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura Cartex Serv pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Eugen Simion)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	22
<i>Referințe critice</i>	24
<i>Notă asupra ediției</i>	33
RISIPITORII.....	35
Partea întâi	37
Partea a doua.....	123
Partea a treia.....	225
Partea a patra.....	335

I

Când Petre Sterian pătrunse în casa unui negustor de pe Calea Griviței și ceru în căsătorie pe aceea dintre fiicele lui care se numea Rodica, el nu avu atunci sentimentul că nu se va mai putea apoi despărți de fata aceea. Tinerii nu se simt turburați de gravitatea marilor acte ale existenței, și primul lucru pe care îl făcu el a doua zi când intră în secție și se opri în fața dulapurilor să-și îmbrace salopeta fu să se laude că a dat gata una bogată și că o să-și ridice o casă în cartier.

Adevărul este însă altul. Fata nu se mirase atât de tare că dinspre partea aceea a casei lor, dinspre *Ateliere*, îi venise ei un băiat. De când era foarte mică parcă îl cunoscuse. Stătea ca o pisică lângă geam și când suna sirena tresărea și deschidea ochii mari. Știa că acum or să iasă de-acolo, din spatele porților înalte, de sub acoperișurile lungi, valuri de oameni. Își turtea nasul de geam și începea să se uite. Le urmărea mersul și le auzea ca prin vată și vocile. Treceau câte doi și câte trei, cu șepcile pe ceafă, cu mâinile băgate până la cot în buzunare, legănându-se. Urmărea un grup până nu se mai vedea, apoi alegea un altul, care îi plăcea ei mai mult, pentru un amănunt știut numai de ea, un nas mai lung al unuia dintre băieți, sau o ceafă mai netunsă. Când se făcu mai mare începu să coboare în prăvălie, și din prăvălie în stradă, chiar printre ei, privindu-i cu un zâmbet naiv și familiar. Și tinerii treceau pe lângă ea ferindu-se să n-o atingă, fără s-o ia în seamă, legănându-se mai departe cu mersul lor liniștit și egal.

Într-o după-amiază lungă de vară, la ora când cumpărătorii erau foarte rari și părinții urcau sus în odaia lor, începu să apară în prăvălie un domn. Era, după cum aflară curând, fiul proprietarului unui magazin de fierărie, *La omul de fier*. El călca pragul și dădea bună ziua într-un fel aparte, având aerul că săvârșește o ispravă pentru care trebuie negreșit să fie remarcat și admirat, iar de după teighea, cu metrul în mână, îl întâmpina cea mai mare dintre surori, cu aceeași expresie; buzele li se subțiau la amândoi, privirea le sticlea, vocea căpăta accente străine și cuvintele pe care le schimbau împreună se ciocneau între ele într-un fel foarte vesel: „Domnișoara vrea să-mi acorde câteva minute întreținere?” începea de obicei tânărul. „Pardon, domnule, răspundea atunci fata, întrețineți-vă cu cine v-ați mai întreținut.” „La cine faceți aluzie?” „La dumneavoastră.” „Mă confundați.” Și asta dura minute și uneori ceasuri întregi. Se pândeau și triumfau unul față de celălalt într-un fel de neînțeles, parcă ar fi făcut cunoștință anume ca să se poată înfrunta. Deseori el se despărțea de ea cu un aer trufaș și mușcător, pentru ca în ziua următoare, revenind, să plece ofensat și bătoș, iar sora cea mare rămânea după teighea furioasă și roșie de jignire sau jubilând de răspunsul cât mai usturător pe care i-l dăduse. Voiau parcă să-și dovedească unul altuia ceva, dar ce anume nu se putea ști, și se supuneau acestei porniri cu convingerea cea mai liniștită că așa face toată lumea și că așa se poartă un cavalier cu o domnișoară. După ce se căsătoriră, fata venea deseori pe-acasă, se închidea cu mama în odaie și ceasuri întregi i se auzeau de acolo smiorcăiala și drăcuielele. Continuau, se pare, așa cum începuseră. Venea apoi bărbatul după ea și o lua acasă cu „scuze”, dar se vedea după ochi că n-o ierta pe soția lui decât pentru moment.

Fata mijlocie coborî la teighea în locul celei mari și într-o zi un alt tânăr începu să întârzie și el în prăvălie ca și celălalt. El nu voia însă să-i dovedească fetei nimic, nu era deloc bătoș s-o invite astfel: „Domnișoară, vreți să împărtășiți două scaune cu mine diseară în grădină?” Nu se pricepea și, surâzând în sine ea, fata găsea că acest domn era cam plicticos. Totuși, nu uita nici după

atâția ani acest unic curtezan al ei, pentru care cu vremea începuse să aibă o curioasă nostalgie. Scena pe care o povestea despre el ajunsese să capete cu timpul o mare precizie și în același timp o neclaritate afectivă turburătoare, căci sugera copiilor tinerețea mamei, tainică și plină de farmec. „Stăteam în prăvălie, când văd că intră cineva, mi-am dat eu seama că nu era un client, începea de obicei mama. A spus bună ziua și a întrebat dacă avem nu știu ce. N-avem, zic. Și a plecat. A doua oară când a venit a rămas așa, pe gânduri: Dumneavoastră, zice, stați la teighea? Da, zic. Și, zice, părinții dumneavoastră, domnul Petrașincu, unde este? E sus. Și dumnealui, zice, stă dimineața și dumneavoastră după masă? Nu, stă și după masă, dar numai după ce doarme nițel. Dar de ce, zic, aveți ceva cu el? Nu, zice, n-am nimic... Și aici mama se oprea pufnind în râs, nedumerindu-i pe copii, și niciodată nu trecea mai departe, ca și când ar fi ajuns la o poartă prin care nu putea să intre decât singură și despre care nu se vorbește nimic nimănui. Într-adevăr, după câteva săptămâni, curtezanul ei o invitase la un bal și acolo se petrecuse acel ceva despre care ea nu voia să mai povestească.

La numai câteva minute de la sosire, intrase pe ușă un tânăr cu mustața deasă, răsucită în sus și cu niște ochi mari și strălucitori și, dintre toți, deodată nu-l mai văzuse decât pe el. Era îmbrăcat ca și fiii de negustori care organizaseră balul, cu ghete negre, pantaloni rotunzi, fără dungă și fără manșetă, jiletcă, guler alb și țepăn, ridicat sub bărbie și cu cravată cu nodul enorm, cum era moda pe-atunci... El își plimba privirea peste sală, căuta parcă pe cineva. „Pe mine mă caută”, a gândit ea atunci cuprinsă de veselie, și tot privindu-l își spunea, fără să creadă prea mult, că numai pe ea putea s-o caute, fiindcă numai ea, dintre toate fetele care erau acolo, își dădea seama cine era el, cu mâinile lui mari, cu costumul lui de împrumut, cu privirea lui îndrăzneată, căutând nici el nu știa pe cine, dar prefăcându-se că știe, ca să-și ascundă stin-ghereala. Deodată, el a văzut-o și a pornit spre ea. I s-a făcut frică, a cuprins-o brusc amețea și au început să-i tremure picioarele. A vrut să se refugieze sub protecția cavalerului ei, dar era prea

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

Delirul

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Conceptia grafică: Dana Popescu și Madalina Pricop

Coperta I: Albert Gleizes, *Om în hamac*, 1913

Tehnoredactor: Ecaterina Pîslă

Lector: Ioana Marcu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Delirul / Marin Preda; pref. de Oana Soare; fișă
biobibliografică și ref. critice de Lucian Pricop – Ed. a 4-a –
București: Cartex Serv, 2025

ISBN 978-606-9098-39-4

I. Soare, Oana (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Editurii Cartex Serv.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Marin Preda și „delirul” istoriei</i> (Prefață de Oana Soare)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	18
<i>Referințe critice</i>	20
<i>Notă asupra ediției</i>	29
 Delirul	
Partea întâi	33
Partea a doua	97
Partea a treia	245
Partea a patra	361
Partea a cincea.....	435

PARTEA ÎNTÂI

I

Când mama lui Parizianu, sora mai mare a primei neveste a lui Moromete, se întorsese de la Paris însărcinată, mulți crezuseră că va ieși din asta un copil care n-avea să semene deloc cu cei din sat; fiindcă ce deosebire ar mai fi fost atunci între Paris și Siliștea-Gumești? Boieroaica, doamna Guma, îl botează ea însăși, iar Moromete, pe atunci flăcău tăcut, deschise gura și îl porecli Parizianul. Dar nici nu se putea un copil mai șters și mai siliștean decât cel pe care îl născu această viitoare cumnată a lui Moromete. Se pomeniră toți cu el că a ajuns flăcău, că se însură și făcu la rândul său un copil, pe Ștefan. Avea un singur merit: ținea la cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, ca și când i-ar fi fost frați, și la Guica, care era sora lui Moromete, că și când i-ar fi fost lui a doua mamă. De ce? Nimeni nu știa.

Ceva din neînsemnătatea lui Parizianu se răsfrângea asupra fiului, cu toate că firea acestui băiat ar fi trebuit totuși să atragă atenția. Avea o veselie ciudată, inexplicabilă, din care nu răzbătea în afară, pe înțelesul celorlalți, decât câte-un cuvânt sau câte o expresie pe care le repeta până te scotea din sărite. Odată l-a ținut una o vară întreagă, zicea, orice i-ai fi spus, că n-are importanță, cum n-are, mă, importanță, se supăra omul, să-i spui lui tac-tău să vie să-și ia putina, că i s-au uscat doagele pe-aici, să nu mă pună pe urmă să i-o plătesc când o vedea că i se scurge zeama

de varză prin ea... „n-are importanță“ răspundea el târăganat, cum n-are, mă, importanță, își ieșea ăla din pepeni, tu-ți paștele mă-tii, îți bați joc de mine, că acuși îți dau vreo câteva... Alteori însă era tăcut și aproape orb; trecea pe drum, întorcea capul și te vedea, dar nu-ți dădea bună ziua, oricine ai fi fost. Odată s-a întâmplat să se întâlnească chiar cu tat-său, care i-a spus ceva, și băiatul nu l-a recunoscut...

De mulți ani Ștefan lipsea de-acasă toamnele, iernile și primăverile, ca și Niculae, vărul-său de-al doilea. Nu prea le venea însă la nimeni să creadă că un băiat așa ca el urma liceul din Pălămida. Era îmbrăcat prost, umbla desculț și Parizianu îl lua la secere îndată ce venea acasă în vacanță. Nu era văzut citind și nici nu uimise pe cineva cu inteligența lui, care în școală trebuie să crească negreșit, și nici prin cunoștințele lui, care ar fi trebuit de asemeni să-i rămână în cap în urma învățaturii. Taică-său, cu toate că îi vedea bine notele mari cu care trecea clasa, parcă nici lui nu-i venea să creadă că fiu-său știe carte. „Tu de ce nu citești, mă? îl întreba el cam supărat. O să creadă lumea că nu e nimic de capul tău!“ În loc să răspundă, băiatul repeta rânjind într-o parte (și în clipa aceea chipul lui se lumina ca un dovleac cu ochi și gură în care s-ar fi vârat o lumânare) acel cuvânt sau expresie care îl apuca și îl ținea săptămâni întregi ca și când n-ar fi fost întreg la minte.

Parizianu devenea tăcut. El își cunoștea copilul, își dădea poate seama că nu degeaba profesorii îi înscriau numai nouă și zece în carnetul lui de elev, că pesemne băiatul lui citea mult în timp ce era la liceu și că în vacanțe nu mai avea chef... I-ar fi plăcut totuși să-l vadă lumea cu cartea în mână și să-l laude și pe el oamenii cum îl laudau pe alde Niculae...

Îl ura pe Niculae pentru acest lucru, dar și pentru că îl ura pe tat-său, pe Moromete. În privința asta se dovedea că puterea unei femei ca Guica era mult mai mare decât credea chiar ea, Guica. Fără să recunoască, Parizianu nu avea în cap ca și cei trei, Paraschiv, Nilă și Achim, altceva decât ea, că adică Moromete ar fi vinovat de toate, că s-a însurat a doua oară după ce Rădița, sora mijlocie a maică-sii, a lui Parizianu, a murit și că prin această

însurătoare soarta lor s-a schimbat în rău. Asta putea fi adevărat în ceea ce îi privea pe copiii lui Moromete, cei trei dintâi, din pricina celor trei din urmă, dar întrucât aveau toate acestea legătură cu Parizianu, care stătea liniștit în casa lui de la maică-sa și-și muncea la fel de nestingherit cele câteva pogoane de pământ din care trăia? Zvonuri turburi, venite tot din partea Guichii, dădeau de înțeles că până și de moartea Rădiții era vinovat tot Moromete, fără să se spună însă în ce fel.

... Și iată că pe la sfârșitul unei toamne cu aproape un an înainte ca războiul să se apropie și de noi, și după câțiva ani de la fuga celor trei, un fapt brutal și nefindoielnic le sără inima lui Parizianu și Guichii; trecuseră mai multe zile de când se începuseră școlile și Niculae stătea tot pe-acasă; și se află că Moromete îl oprea pe fiu-său, pe Niculae adică, să-și mai urmeze drumul lui, iar tat-său se pregătea să se ducă la București. De ce, ce se întâmplase?

Parizianu stătea în curte cu Ștefan când află știrea. Cioplea un țaruș. Cu ciorapul de gât Guica intrase în casă să-i spună și bătrânei. Parizianu era un om domol, abia mergea, abia deschidea gura, cu toate că nu-l durea nimic. Odată a pus umărul sub brișcă și a săltat-o să-i ungă o roată, în timp ce muiera lui și Ștefan erau sus pe cutie și s-au pomenit că se clatină căruța cu ei cu tot... Nu s-ar fi putut însă spune că făcea tot ce putea cu forța aceasta care zăcea în el, și nu fiindcă n-ar fi fost vrednic, ci pentru că... Avea pe chip o expresie care o îndreptățise, pesemne, pe Catrina Moromete să-l asemene cu Guica: stau, parcă spunea, și să vie altul să spună că nu stă și el. Ce poți să mai faci după ce îți dai caii la apă?... Acești cai parcă semănau și ei cu stăpânul lor: erau voinici, în putere și intrau în curte foarte liniștiți, cu Parizianu între ei, cu câte-o mână pe spinarea lor; stăteau, ce puteau să facă? Nimeni nu știa că banii care-i trebuiau lui fiu-său la liceu nu făcea rost de ei Parizianu, erau de la maică-sa de demult, de când fusese ea la Paris cu stăpâna de pe atunci a moșiei, îi strânsese unul lângă altul de pe vremea când leul era cât roata carului și avusese grijă încă de pe atunci să cumpere cu ei mahmudele... Târziu, când

LIBRIS

We know
books

MARIN PREDA

INTRUSUL

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Eugen Simion

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PREDA, MARIN

Intrusul / Marin Preda; pref. de Eugen Simion; fișă
biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 5-a –
ed. stabilită de Alexandru Preda, București: Cartex Serv, 2026

ISBN 978-606-9098-49-3

- I. Simion, Eugen (pref.)
- II. Pricop, Lucian (ed. șt.)
- III. Preda, Alexandru (ed.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura CARTEX SERV pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Eugen Simion).....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	24
<i>Referințe critice</i>	26
<i>Notă asupra ediției</i>	31

INTRUSUL

Partea întâi	35
Partea a doua.....	95
Partea a treia.....	147
Partea a patra.....	211
Partea a cincea.....	267

I

Știu că de azi înainte voi începe drumul de întoarcere al vieții mele și că va fi atât de lung încât mă gândesc dacă n-o să-l scurtez singur: n-am nici treizeci de ani. Asta ține doar de puterea amintirilor mele. Deocamdată m-am hotărât să părăsesc acest oraș, în care nu sunt nici bătrâni și nici amintiri, cum îi spun toți pe-aici fără să-și dea seama ce le iese din gură.

Astăzi am fost la director. Am vrut să plec fără să mai spun nimănui nimic, dar el e singurul care rezistă judecății mele rele și pe care aș vrea să-l mai văd.

– Tovarășul director e ocupat, nu cred că poate să te primească, zise secretara când mă văzu, uitându-se drept la mine în față, cu ochii mari rotunzi și fără să clipească.

Ea era dintre cei care se uitau la mine drept în ochi.

– Anunță-l că nu-i cer nimic, vreau să plec din oraș.

Femeia înțelese pesemne cu acel simț al ei experimentat de secretară că nu mințeam, totuși mai întârzie înainte să se ridice, ca și când ar fi calculat ceva. Îi părea cumva rău că un om cunoscut al cabinetului ei n-avea să mai calce niciodată acolo, sau îi părea bine? Nu era o femeie indiferentă și la început ori de câte ori mă vedea că apar pe ușă se și ridica și n-ajungeam eu bine să mă apropiu de biroul ei că se și întorcea cu răspunsul.

De astă dată, după ce intră, ieși destul de târziu, timp în care mai veniră și alții, niște ingineri cu niște nemți care ne vânduseră și ne montaseră nu știu ce noi instalații pentru combinatul nostru

chimic, umblau mereu împreună. Că n-a putut să-i spună, zise ea, că e foarte ocupat, dar că o s-o cheme el iar, și atunci... Pe de altă parte se uita la mine parcă îngrijorată ca nu cumva audiența mea să nu reușească. Nu înțelesei această grijă, în ciuda faptului că știam că e o femeie care ținea tot atât de mult la salariații care veneau acolo ca și la director. El o învățase să fie așa. Nu știu de ce mi se părea că acum avea ceva în plus.

Directorul apărui în ușă făcând loc inginerilor și străinilor.

– Ce e, zise el văzându-mă, vino după-masă la cinci dacă vrei să stai cu mine de vorbă.

– Tovarășe director, spusei eu ridicând glasul, eu n-am nimic să vă cer dumneavoastră, numai dacă aveți timp puteți sta de vorbă cu mine.

– Da ce e cu tine? zise el liniștit.

– Vrea să plece din oraș, zise atunci secretara.

– După-masă la ora cinci, zise directorul binevoitor și îmi aruncă și el o privire drept în față, deși el făcea parte dintre cei care când vorbeau cu mine își fereau ochii. Dacă zici că nu-mi ceri nimic nu e urgent, poți să vii la cinci, mai adăugă el ca și când aș fi putut să mă târguiesc cu el în privința orei, să zic eu că nu pot la cinci și el să poată oricând. Era singurul lucru care nu-mi plăcea la el, când se izmenea așa.

– Dumneavoastră spuneți ora care e și eu pot, nu pot, vin la ora aia.

Și am luat-o spre ușă.

Am venit la cinci fără un sfert și am găsit-o pe secretară tot acolo, m-a întâmpinat cu aceeași privire a ei care nu se ferea și mi-a spus să iau loc pe scaun. Părea mereu prinsă de gândul că n-avea să mă mai vadă.

– Tovarășe Surupăceanu, zise ea după un timp, aș vrea să te întreb ceva, nu te superi!

Nu puteam bănuși ce vroia să mă întrebe, dar mă supărai înainte de a afla.

– Ai mai spus cuiva că vrei să pleci din oraș?

– Nu, n-am mai spus.

– Nici la sfatul popular?

– Ce-mi pasă mie de sfatul popular, n-ajunge cât umbli cu căciula în mână când îți repartizează o odaie, trebuie să alergi după ei și când o părăsești?

Secretara zâmbi încercând să mă îmbuneze:

– Ei lasă, zise ea, că n-ai alergat dumneata după locuință cu căciula în mână.

Vroia să mă măgulească, adică noi, care am construit temelile acestui oraș, am intrat în el ca la noi acasă, nici nu apucase pe atunci să aibă sfat popular că îl și ocupasem.

– Ba am alergat, îi spusei cu dușmănie și în aceeași clipă mă oprii deodată ezitând, căutând parcă în amintire ca și când aș fi mințit înainte să fi găsit minciuna și mi-aș fi dat seama că n-am cu ce s-o acopăr, nici măcar în sinea mea. Când m-am însurat, mai spusei!

Femeia se uită într-o parte. Nu mai rămânea, pomenind despre însurătoarea mea, decât ca această clipă să treacă singură, nici măcar secretara, care nu-mi era nici rudă nici prietenă, n-o putea grăbi cu ceva.

– Am înțeles, spusei eu în cele din urmă, vă interesează camera mea. Și adăugai fără să mai aștept răspunsul: Probabil nu pentru dumneavoastră.

– Am o soră care stă la mine.

– Nu, n-am spus la nimeni și nici spațiul locativ nu știe nimic, dacă puteți luați-o. Eu vă ajut că n-o să-i anunț deloc și sora dumneavoastră poate să se mute și să-i pună în fața unui fapt împlinit.

Secretara nu mai zise nimic și mă miră că pe fața ei nu văzui nici o urmă din mulțumirea la care mă așteptam. Avea mereu același chip ca de dimineață, când mi se păruse prinsă de gândul că n-avea, de aici înainte, să mă mai vadă în cabinetul ei. Ce mai vroia încă?

LBRIS

We know
books

MARIN PEDA

**ÎNTÂLNIREA
DIN PĂMÂNTURI**

Nuvele și povestiri

Ediție stabilită de Alexandru Preda

Prefață de Oana Soare

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Imagine coperta I: Julien Dupré, *Secerătoarele*, 1880

Coperta: Dana Popescu

Tehnoredactor: Ecaterina Pîslă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PREDA, MARIN

Întâlnirea din pământuri / Marin Preda; ed. stabilită de Alexandru Preda; pref. de Oana Soare; fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop și Oana Soare – București: Cartex Serv, 2024

ISBN 978-606-9098-37-0

I. Preda, Alex. (ed.)

II. Oana, Soare (pref.)

III. Pricop, Lucian (ed.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura CARTEX SERV pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel./fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel.: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Scritura enigmei și cruzimii</i> (Oana Soare).....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	18
<i>Referințe critice</i>	20
<i>Notă asupra ediției</i>	41

ÎNTÂLNIREA DIN PĂMÂNTURI

Nuwele și povestiri

Cartea întâi

În ceață	45
Colina	55
Întâlnirea din pământuri	60
O adunare liniștită	73
Calul	99
La câmp	105
Înainte de moarte	111
Amiază de vară	117

Cartea a doua

Albastra zare a morții	121
Soldatul cel mititel	148
Îndrăzneala	158
Friguri	232

Cartea a treia

Desfășurarea	289
Situațiile președintelui	448

CARTEA ÎNTÂI

ÎN CEATĂ

I

Uitați-vă la el, sări-i-ar bolboșile ochilor! De ce tăceți din gură? Am treizeci de clăi de grâu. Îi sparg capul ăluia care s-o apropia de mine. Mecanicul mâncă, mă duc la șira mea, o stropesc puțin și-i dau foc. Dau foc și la mașină, mă duc la fiecare șiră și o aprind, la toate târgile astea cu paie, dau foc la toată aria! Dacă sunt eu tânăr și sărac, singur cu muiera, voi trebuie să fiți niște hoți? Nu mă bat cu pumnii în piept și în cap, fiindcă mi-e frică de voi. Al dracului să fiu, dacă nu pun mâna pe un par și vă zbor. Nimic nu se mai alege din voi. În viața mea nu m-am atins de nimeni, niciodată! Asta o știți cu toții și ați crezut că sunt prost. Vedeți aria asta unde treieră atâta lume? Cu voi toți mă bat, cu toată aria! Muncesc de două zile pentru voi și nici unul nu vede. Să vă spui eu: în timpul treieratului, să mă fi dat jos de pe batoză și să fi pus umărul dedesubtul ei, așa bine! Să fi dat-o cu cracile în sus. Abia atunci ați fi băgat de seamă: „Ia te uită, mă, al dracului, a răsturnat mașina!“ Dar că am muncit două zile, singur cu muiera, pentru voi, pentru o ceată întreagă de haidamaci și de puturoși, și că n-am treierat niciun spic și voi vreți să mă lăsați, asta nu! N-ați băgat de seamă! Vă zvânt! Vă sparg capetele. Vă gonesc cât e izlazul ăsta de mare, niciunul nu mai prind, dacă mă reped în voi. Ați crezut că Ilie Resteu e ca și când n-ar mai fi. Și

acuma tăceți toți din gură, nu vă uitați nici la mine, nici la voi. Uitați-vă la mine, care are curaj.

Nu vă vine a crede că mi-am sărit din balamale. Și n-aș fi zis nimic. N-am cai. N-am căruță. N-am copii. N-am ajutoare. N-am targă. Nici furci pentru mine și muiere n-am. Nici cel puțin de mâncare pentru mecanici. Am știut; am zis: am două mâini, dar gândiți-vă că am două mâini! Nu mi-e rușine de dumneata, părinte, nu te uita așa la mine! Crezi că, dacă ești popă, pentru dumneata vorbesc? Că dumneata m-ai scos din țâțâni! Dumneata ai venit la urmă... dar ce mai vorbesc eu aicea? Ia-o repede pe poteci, dacă vrei să n-o iei pe coajă! Și vezi, calcă mai de sus, să nu-ți intre pleavă în pantofi...

Vă uitați unii la alții și ziceți că-s nebun... Poți să te superi, părinte, vezi dealul ăsta al nostru de lângă sat? Du-te acolo în vârf, lasă-ți pantalonii și izmenele jos și dă-ți drumul la vale pe pielea goală. O să-ți treacă atunci supărarea, că nu te arde inima ca pe mine. Cum viscolește soarele ăsta, ce jărăgai, ce vipie! Îmi scot sufletul din piept, îmi bag secerea în piept și-mi scot sufletul de-acolo afară!... Habar de grijă la voi, pentru Ilie Resteu. Singur știu ce e acum și ce a fost nu mai târziu decât la începutul anului. Arde soarele ăsta ca fundul iadului. Și dacă acum am o botă plină cu apă rece, pe care o duc la gură și-mi sting arsurile din burtă... Dar ce vorbesc eu?!

A fost un șarpe aici și v-ați uitat la el și tăceți din gură. A luat-o la goană înaintea popii, dar nu luați în seamă ce țip eu aicea. Eu sunt nebun, o să-mi iau câmpii, așa ziceți voi. Dar eu n-am omorât pe nimeni în viața mea. Pațanghele, tu ești vecin cu mine și mă cunoști, Miai, ai lui Cocoșilă, Crâșmac, voi mă cunoașteți; e prânzul acum, ascultați. Să-mi sară ochii din cap, ăsta sunt. Îmi dau foc la șiră, iau muierea asta și-i dau drumul să facă ce-o ști și plec d-aici din sat. Dacă voi nu vreți să mă ascultați cu dreptate...

II

Nu mă potolesc, Pațanghele, nu se poate, asta e din cale-afară... Bine, stau jos, am să stau, dar spuneți și voi, că v-ați adunat aici toată ceata... Un suflet avem și dacă ni-l încărcăm și pe ăsta!... Ascultați! Voi ați treierat pe rând, cu toții, poate nu știți, n-ați văzut, dar zilele astea numai eu și muierea mea le cunoaștem. Care știți cum mi-am cărat eu grâul aici? Dar să las asta, să încep de alaltăieri, când ne-am făcut ceata. Eu n-am știut nimic. Întreb și eu: cine l-a ales în ceată pe Beleagă?... Știu, ați zis fiecare: e om bătrân... și dacă în viața mea nu m-am atins de nimeni, să vă spun: sub o claie, când încărcam grâul, văd că se ridică un șarpe mare, gros ca o coadă de sapă, și începe să se înfășoare pe un snop. L-am luat de coadă – mi se urcase sângele la cap – și cât era de lung, am început să-l învârtesc ca pe-o frânghie pe deasupra capului. Fluiera ca vântul și încerca să se încovoie. L-am învârtit și l-am izbit de oiștea căruței până i-au sărit creierii pe miriște. Așa am amețit, când l-am văzut pe Beleagă cu popa.

Dar nu, Pațanghele. Nu asta. Nu pentru că era el, Beleagă. Nu alaltăieri și nici ieri. Și nici azi dimineață. Acum, în câteva ceasuri. Au fost numai câțiva oameni din altă ceată, n-ați fost toți. Crâșmac știe, ai lui Cocoșilă... Ascultați. M-am suit la coș, ziceam așa și-i spuneam și muierii: noi n-avem de nici unele, să stau eu la coș toată ziua și tu lângă mine, și la sfârșit să ne-ajute și nouă ceata; unul o căruță, unul caii, unul un băiat, altul altă căruță, altul alt om și să treierăm și noi. Așa a fost:

– Beleagă, nouă când ne vine rândul? l-am întrebat.

– Mai așteaptă. Ai venit și tu – câine surd, la vânat, așa mi-a răspuns.

– Beleagă...

– Unde ți-e căruța? s-a răstit, ca și când aș fi fost sluga lui.

– Beleagă, dar eu stau de azi dimineață la coș! i-am mai spus.

N-am ținut seama de neamul meu, de neamul muierii mele, am să v-o spun și p-asta, dar am zis: are dreptate. Să mai muncesc

LBRIS

We know
books

MARIN PREDA

Imposibila întoarcere

Ediție stabilită de Alexandru Preda
Prefață de Eugen Simion

Fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX SERV

Coperta: Dana Popescu

Coperta I: Paul Klee, *Marele vis*, 1929

Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**PREDA, MARIN**

Imposibila întoarcere/Marin Preda; ed. stabilită de Alexandru Preda; pref. de Eugen Simion; fișă biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop – Ed. a 6-a – București: Cartex Serv, 2023

ISBN 978-606-9098-23-3

- I. Preda, Alexandru (ed.)
 II. Simion, Eugen (pref.)
 III. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1

© Elena, Nicolae și Alexandru Preda.

© Editura CARTEX SERV pentru prezenta ediție.

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- e-mail: comanda.cartex@gmail.com
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Eugen Simion)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	19
<i>Referințe critice</i>	21
<i>Notă asupra ediției</i>	35
Imposibila întoarcere	
Reflecții asupra prezentului	39
Reflecții asupra viitorului	41
Despre evazionism, literar și social	46
Fatalitatea relației	49
Iată țaranul!	53
Cărțile deasupra apei	56
Neobosita inventivitate a tipului infect	59
Spiritul primar agresiv și spiritul revoluționar	61
Scriitorul și marile seisme	68
Câți oameni cunoaștem?	71
Perspectiva de a deveni moralist	74
Compromisul cu prietenii	77
Compromisul cu ideile	80
Obstacole în calea lecturii (I)	84
Obstacole în calea lecturii (II)	87
Obstacole în calea lecturii (III)	90
Un semn de întrebare	94
Despre actualitatea lui I.L. Caragiale	99
Ce ne spune Orion?	108
Ciudatele obiceiuri ale bucureștenilor	111
Sadoveanu sau plăcerea de a scrie	116
Un coșmar	120
Bătrânul învățător	124

Șerpi pe hârtie	131
Un nou scriitor	135
Farmecul uitat al teatrului	140
Agresivitatea la volan	143
Cititorul neînfrânt	147
Societatea agrară și umanismul	151
Câți oameni ne vor hrăni	154
Utopie modernă	157
Ora despărțirii de un prieten	160
Un cetățean care scrie	163
Sperietori de ciori	168
Confesiuni	171
I Un învățător ciudat	173
II Marea călătorie	177
III Falsul librar	183
IV Fuseseră acolo examenele mai grele?	188
V Stâlpul de foc imaginar	192
VI Profesorii	195
VII O oră de istorie	199
VIII Violența	202
IX Despărțirea neștiută	206
Reflecții risipite	211

Tema povestitorului

Imposibila întoarcere

Cum am scris Risipitorii

Făcătorii de cuvinte

Adevăr și închipuire

Însușire pierdută

Cum scriem

Când scriem cea mai bună carte

Contribuție de istorie literară

Riscul scriitorului și al cititorului său

Noutatea tipurilor umane

Despre Intrusul

Despre teatru

Polemica

Circuitul universal

Creație și morală

Ce vom citi mâine?

Cărți și eroi

Scriitorul și cuvântul

PREFAȚĂ

Imposibila întoarcere (1971, edița a II-a completată, 1974) a apărut mai întâi în revista „Luceafărul“ (în cursul anului 1970) sub forma unui interviu în serial luat de Adrian Păunescu („Marin Preda răspunde la o întrebare“). Strângând răspunsurile într-o carte, eliminând întrebarea și adăugând alte însemnări, mici eseuri, portrete. Așa a procedat și în alte cazuri. Am un exemplu la îndemână: în 1968, după apariția volumului al II-lea din *Moromeții*, i-am propus autorului un *dialog* (un dialog, nu un interviu) și a acceptat, nu fără oarecare ezitare. Îmi amintesc bine împrejurările și argumentele lui, dar și ale mele. Scrisesem despre roman și, după câte mi-am dat seama atunci, ceea ce scrisesem plăcuse prozatorului, pentru că, într-o zi, după-amiază, ne-a făcut o vizită (mie și lui Lucian Raicu, G. Dimisianu și Valeriu Cristea) în redacția „României Literare“. Părea satisfăcut de atitudinea noastră: în afară că scrisesem pozitiv despre carte (cel puțin în ceea ce mă privește), toți criticii din redacție – de nu mă înșel – plus seniorul Șerban Cioculescu, colaborator permanent al revistei – toți, zic, îi luasem apărarea după ce, în revista „Luceafărul“ (condusă de Eugen Barbu, adversarul incoruptibil al lui Marin Preda), romanul *Moromeții II* fusese pur și simplu negat, desființat, lichidat. Omul și opera. Marin Preda venise, probabil, acum, să ne mulțumească, dar nu așa, direct („vă mulțumesc, domnilor, sunt foarte mișcat de atitudinea dvs. curajoasă, dreaptă etc.“), ci în felul lui, pe ocolite: a intrat, ne-a întrebat ce mai facem, ce se mai întâmplă în viața literară, avem cumva necazuri în familie, căci lucrurile grave se întâmplă întâi în familie etc... Abia la sfârșit, când s-a ridicat să plece,

REFLECȚII ASUPRA PREZENTULUI

În zilele noastre o țară în care locuitorul ei câștigă mai puțin de o sută de dolari pe lună este numită cu dispreț țară subdezvoltată. Cum ai spune despre un om a cărui inteligență nu răspunde la un anumit test că e întârziat mintal! Cine a hotărât să fie numite astfel majoritatea popoarelor lumii? Și cine a decis ca suta asta de dolari să devină, pentru un imens număr de oameni, o obsesie? Oare înainte de apariția acestei sute de dolari oamenii nu trăiau fericiți?

Un poet spaniol din generația mea, pe care l-am cunoscut fugitiv aici la noi, avea fruntea încrețită de o neliniște și indignare care i se întipăriseră pe figură parcă pentru totdeauna. Ședea la masă și abia se atingea de feluri, în timp ce colegii săi români, spre a nu-și dezminți latinitatea, erau sau păreau veseli nevoie mare, ca și când ar fi vrut să spună că alții au motivele lor să-și încrețească frunțile, în timp ce noi, le „aranjăm“ noi pe toate și n-avem de ce să ne îngrijorăm. Recunosc că filozofia asta nu e lipsită de teme, deși ar trebui puțin reconsiderată. „Aranjarea“ asta ne costă, în momentele de răscruce, vieți ome-nești. Asta nu mai e „aranjament“, ci tragedie. Mi se poate răspunde, printr-un eseu filozofic, că e o trăsătură specifică a poporului nostru să ocolească denumirea dezastrelor și să facă haz de necaz. Da, așa este. Numai că pe spinarea acestei filozofii unii dintre noi am prins obiceiul să facem haz și când nu e cazul, și atunci când treburile ne așteaptă și gunoiul s-a adunat maldăr

la ușa și nu mai putem ieși din casă. Ce mai e de răs într-o asemenea situație?

Să revin însă la spaniol. „Domnule, a început el cu o grimasă parcă de disperare, după ce i-am pus o întrebare pe care o pun adesea străinilor: care e situația țăranilor din țara lor? Domnule, eu sunt țăran de origine și vara asta am petrecut-o la ai mei. Sunt indignat: nu-i mai recunosc. Își pierd demnitatea. Mândria lor... își pierd mândria! Nu mai muncesc ca să-și câștige existența, ci ca să-i întrețină pe străini... Să câștige dolari! Citesc în presă că își oferă la cele mai scăzute prețuri din lume camerele lor, peisajele lor, potecile și mormintele lor. Își dăruie frumosele lor case și construiesc peste ele altele, care seamănă cu hanuri... infame hoteluri... birturi și industrii, pentru ca posesorii de dolari din întreaga lume să vină la ei, să se simtă în largul lor și să mai vină și la anu... Sunt revoltat, domnule... Sunt gonit din propria mea țară... Sunt un om fără țară, n-am unde să mă mai duc...”

Și poetul spaniol se opri din vorbit și expresia chipului său deveni tragică. O simpatie adâncă mă năpădi pentru el, cu toate că-mi dădeam seama că în starea sa de spirit era și ceva din exagerarea dinchișotească a vestitului hidalgo. Încercai deci să-l aduc pe terenul realităților. „Domnule, îi spusei, înțeleg că o mare rușine s-a abătut asupra plaiurilor dumneavoastră natale. Dar în schimb puteți fi mândri că ați scăpat în felul acesta de o altă rușine, poate mai mare: nu mai sunteți subdezvoltați. Am citit recent că Spania a depășit nivelul fatal și a intrat în rândul țărilor ai căror locuitori câștigă mai mult de o sută de dolari pe lună. Gata! Ați câștigat! Sunteți dezvoltați! Victorie! Rușinea a fost spălată. Mândria spaniolă”...

Dar tragicul poet, după ce mă ascultase câteva clipe și pesemne dându-și seama că i se cântă același cântec pe care îl auzise și răsauzise până la saturație, își întoarse privirea în sine și încetă să mai fie atent la spusele mele.

REFLECȚII ASUPRA VIITORULUI

Astăzi, fiul meu (șase luni!) a vrut să mănânce globul pământesc. Cititorul să fie liniștit, nu voi divulga cu ajutorul literaturii viața intimă a băiatului, scriindu-i rânduri „pentru adormit”, sau, în vreun roman, „sfaturi pentru fiul meu” ețetera. Întâi, pentru că ignoranța e o stare care trebuie trăită la vârsta necesară, ca o protecție împotriva a tot ce o poate lua înaintea experienței, adică a inteligenței precoce. Și apoi, libertatea, acel sentiment divin de triumf care ne stăpânește când privim cerul și pădurile, numai în anonimată țâșnește parcă atât de copleșitor din ființa noastră. Asta nu înseamnă, firește, că neanonimii sunt înlănțuiți, ci doar că ei au, vorbind în jargon științific, o genă de adaptare în plus la o anumită activitate publică. Dacă fiul dumneavoastră n-o are, de ce să-l nenorociți atentând la anonimatul lui, în care el e stăpân fericit pe un avion, pe o locomotivă sau pe un transatlantic? Un băiat, călare pe un excavator pășitor, care înfige în moloz cu zgomot și manevre julvernieniene dinții cupei uriașe de metal pe care o manevrează de sus, sau un tânăr inginer monteur, care așteaptă un tren cu piese împachetate, fără viață, cărora el urmează să le găsească subtilele ghivente, să le îmbrace și să facă astfel să apară, strălucitoare de frumusețe și de putere, turbina și generatorul de curent care va lumina orașul – ce-și poate dori mai mult un părinte pentru fiul său?

Așa gândim, noi, părinții! Dar ce vor gândi ei, copiii, când vor fi în stare de a gândi? m-am întrebat văzându-l cum se uită,